

Paavo Kettunen
Käytännöllisen teologian professori
Karjalan teologisen seurun (KTS) puheenjohtaja
KIRKKO MYRSKYN SILMÄSSÄ -symposiumin avaus 25.2.2014 klo 10.00

"Jeesus astui veneeseen, ja opetuslapset seurasivat häntä. Järvellä nousi äkkiä ankara myrsky. Aallot löivät yli veneen, mutta Jeesus nukkui. Silloin opetuslapset herättivät hänet ja sanoivat: "Herra, pelasta meidät! Me hukumme." – "Miksi te noin pelkätte, vähäuskoiset?" Jeesus sanoi. Sitten hän nousi ja nuhteli tuulta ja aaltoja, ja tuli aivan tyven. Ihmiset hämmästyivät ja sanoivat: "Mikä tämä mies on? Häntähän tottelevat tuulet ja aallotkin." (Matt. 8: 23–27)

Tervetuloa Karjalan teologisen seurun 5. symposiumiin, jonka teemana on KIRKKO MYRSKYN SILMÄSSÄ. Jätän kuulijoiden pohdittavaksi, olivatko opetuslapset äskeisessä tekstikatkelmassa myrskyssä ja Jeesus myrskyn silmässä.

Viime vuosina kirkko on monesti ollut keskustelun keskipisteessä. Se on noussut otsikkoihin ja monen asian syyksi ja selitykseksi. Sitä on samanaikaisesti pidetty sekä liian vapaamielisenä että liian konservatiivina. Kun valtiosta ja kunnasta ei ole voinut erota, on kirkosta eroamista käytetty välineenä protestoida vaikkapa yleisradioveroa vastaan. Kirkko ei läheskään aina ole ollut keskustelun subjekti vaan sen objekti. Tässä mielessä monet myrskyt ovat heitelleet kirkkoa. Nämä myrskyt ovat monelle kirkon jäsenelle ja työntekijälle olleet myös raskaita.

Kysymys ei ole vain kirkosta eroamisista tai taloudellisten resurssien heikkenemisestä. Kysymys on myös siitä, että valtaosalle suomalaisista on merkityksellistä, mitä kirkossa tapahtuu ja mitä siitä sanotaan ja kirjoitetaan. Tämänvuotisessa symposiumissa haluamme nostaa keskusteluun joitakin keskeisiä kirkkoa koskevia teemoja.

Tunteikkaita puheenvuoroja ja ristiriitoja kirkossa ja yhteiskunnassa ovat herättäneet muun muassa kysymykset avioliitosta ja seksuaalisuudesta, herätysliikkeistä, uskonnonopetuksesta, virkakysymyksestä ja Raamatusta. Hyvin usein kirkossa ja kirkosta yhteiskunnassa käytävän keskustelun foorumina on media. Sen rooli on välillä niin keskeinen, että monet ajattelevat mediassa kuuluvan äänen olevan kirkon ääni. Siksi on paikallaan kysyäkin: kuka käyttää kirkon ääntä? Kenellä siihen yhtäältä on oikeus, kenellä velvollisuus? Voi tapahtua myös niin, että kirkon äänenä pyrkivät esiintymään ne, jotka eivät edusta kirkon näkemystä. Silloinkin kirkko joutuu kantamaan tällaisten äänten seuraukset.

Kun puhutaan kirkon äänestä, ei kysymys ole vain siitä, kuka tätä ääntä käyttää, vaan myös siitä, kuka sitä kuuntelee ja millaisena kuulija tuon äänen kuulee. Kuuntelijalla on aina myös oma sisäinen äänensä ja ennakkoymmärryksensä. Kirkon jäsenillä ja kirkkoon kuulumattomilla on myös oma kokemuksensa kirkosta yhteisönä. Tämä kokemus ovat ne silmälasit ja kovaääniset, joiden kautta kuulija näkee ja kuulee, millainen kirkko hänellä on.

On tärkeää ottaa todesta ihmisten kokemus. Se on myös yksi teologisen tutkimuksen tehtävä. Samalla on huomattava, ettei kaikki kirkosta kirjoitettu ja sanottu kestä kriittistä tarkastelua. Juuri siksi kaikkea on analysoitava myös tutkitun tiedon valossa.

Jos jäämme tuijottamaan vain jäsenmäärien vähenemistä Suomessa, näemme yksipuolisesti. Kirkkojen kysymyksiä on tarkasteltava myös globaalisti. Toisissa paikoin ihmisvirrat virtaavat sisälle kirkkoihin. Tilanne ei suinkaan ole kaikkialla kylmän pohjoisen kaltainen. Ja meilläkin liike tapahtuu molempiin suuntiin. Viime vuonnakin noin 15 000 ihmistä liittyi kirkkoon. Viikoittain, joka sunnuntai, seurakuntien pääjumalanpalvelukset kokosivat vuonna 2012 tässä maassa yhteen yli 50 000 ihmistä. Lisäksi tulee kaikki muu luterilaisten ja muiden seurakuntien toiminta. Luulen, että täällä olevat Timo Laaninen (kesk.), Ville Jalovaara (sdp) ja Kimmo Kivelä (ps) olisivat varsin tyytyväisiä, jos heidän puolueensa kokoaisi vuoden jokaisena viikonloppuna yhteen yli 50 000 henkeä. Se olisi todella iso Jytty! (Uskon kyllä, että edellä mainitut herrat iloitsevat myös jumalanpalveluskävijöitten tällaisesta määrästä!) Mikä muu taho tässä maassa kokoaa viikko toisensa jälkeen yhteen yli 50 000 ihmistä? Synkistelyn sijasta on hyvä muistaa myös tämä näkökulma!

Symposiumin lähtökohtana on, että etukäteen pyydetty puheenvuorojen käyttäjät ovat joko tutkineet niitä aiheita, joista he puhuvat tai he ovat sen sektorin käytännön asiantuntijoita. Tarkoitus ei ole vain yhden näkemyksen esilletuominen. Kirkosta käytävään keskusteluun tarvitaan samanaikaisesti monia näkökulmia. Ne voivat olla keskenään rinnakkaisia tai toisiaan poissulkevia. Tieteelliseen symposiumiin ja täällä käytävään keskusteluun mahtuvat ne kaikki.

Ohjelmassa lähdemme liikkeelle kirkkojen tilanteesta eri maissa. On hyvä tunnistaa globaaleja trendejä, ennen kuin alamme pohtia suomalaista todellisuutta. Kun symposiumin teemana on yksiköllinen sana ”kirkko”, emme tarkoita sillä mitään yksittäistä kirkkokuntaa, vaan puhumme kirkosta kollektiivisena käsitteenä. Ajatuksellisesti se pitää sisällään niin evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon kuin helluntaikirkonkin. Samoin siihen mahtuvat myös erilaiset vapaat suunnat. Toivon, että näiden kaikkien todellisuus eläisi symposiumin esitelmissä, keskustelupuheenvuoroissa ja kanavatyöskentelyssä. Näkökulma on sekä tutkimuksellinen että ekumeeninen.

Kuten jo on totesin, tämä on järjestyksessään 5. Karjalan teologisen seururan symposium. Ensimmäinen symposium pidettiin vuonna 2005 ja sen aiheena oli Kristinusko Suomessa.

Tämän symposiumin uusi piirre on siinä, että osa työskentelystä tapahtuu kanavissa. Näin pyrimme saavuttamaan kaksi etua. Ensinnäkin voimme käsitellä useampia aiheita. Toiseksi: nimenomaan tässä teemassa on tärkeää, että mahdollisimman moni saisi äänensä kuuluviin.

Symposiumia on valmistellut työryhmä, johon ovat kuuluneet KTS:n hallituksesta allekirjoittaneen lisäksi hiippakuntadekaani Sakari Häkkinen, professori Pekka Metso, pastori Hanne Janhonen ja kirkkoherra Ville Ojala. Pohjois-Karjalan teologipiiriä on edustanut sen puheenjohtaja Salla Romo, sekä läntisen ja ortodoksisen teologian ainejärjestöjen edustajina ovat olleet opiskelijat Tomi Pirskanen ja Annamari Muikku sekä sihteerinä KTS:n sihteeri Atte Hokkanen. Haluan lämpimästi kiittää valmistelutyöryhmää hyvästä ja ideoivasta yhteistyöstä. Haluan myös jo nyt kiittää kaikkia teitä, jotka olette luvanneet antaa asiantuntemuksellanne oman panoksenne symposiumin ohjelmaan. Ja kaikki tämä tapahtuu ilman mitään palkkioita.

Symposiumimme ei olisi ollenkaan mahdollista ilman hyviä yhteistyökumppaneita. Karjalan teologinen seura on niin pieni – vain vähän yli sata henkilöjäsentä ja parikymmentä yhteisöjäsentä – ettei

se pystyisi ollenkaan järjestämään tällaista symposiumia ilman merkittäviä yhteistyökumppaneita. Tällaisia ovat Itä-Suomen yliopisto, Kuopion ja Mikkelin hiippakunnat, Karjalan hiippakunta, Joensuu seurakuntayhtymä sekä Pohjois-Karjalan teologipiiri. Yliopisto antaa meille hyvät tilat koontumiseemme. Useimmat yhteistyökumppanit ovat tukeneet taloudellisesti. Lisäksi evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus ja Suomen kirkon pappisliitto osoittavat vieraanvaraisuuttaan tarjoamalla symposiumväelle kahvit. Puheenjohtajana yhdyin mielihyvin jo 1700-luvulta peräisin ole- viin virsirunoilijan sanoihin: *Mihinkäs me menisimme, kerjuuta jos häpeisimme.* (SV 194:6) Mutta ei yhtään hävetä myöskään sanoa: KIITOS kaikille yhteistyökumppaneille!

Hyvät kuulijat!

Kun puhumme kirkosta myrskyn silmässä, mielikuvamme voi olla kirkkoinstituutiosta, kirkon hal- linnosta tai työntekijöistä. Jos kirkko tai suomalaiset kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ylipäänsä ovat myrskyssä, yli neljä miljoonaa suomalaista on myrskyssä. Jos laiva keinuu ja on uhattuna, me olemme uhattuina. Jos laiva purjehtii iloiten eteenpäin, me teemme sitä. Pohjimmiltaan on kysymys myös kirkkokäsityksestä. Vaikka tutkimuksen objektina on kirkko, kohteena ovat myös subjektit, itse tutkijat. Kun jokin taho Suomessa joutuu myrskyn silmään, tapana näyttää olevan etsiä syylli- siä. Akateemisen foorumin tehtävänä ei ole etsiä syyllisiä. Sitäkin olennaisempaa on analysoida syytä ja seurauksia.

Lähtökohtaisesti kielikuva *myrskyn silmässä* tarkoittaa hengähdystaukoa levottomuuksien keskellä. Usein sillä kuitenkin viitataan pikemminkin riidan tai levottomuuden kiivaimpaan vaiheeseen tai ankan julkisen arvostelun kohteeksi joutuneen tukalaan tilanteeseen. Toivon, että *Kirkko myrskyn silmässä* -symposium voisi olla hengähdystauko, joka auttaisi tukalassakin tilanteessa olevia jäsen- tämään paremmin sitä, mitä myrskyn silmän ympärillä tapahtuu.

Näillä sanoilla avaan tämänvuotisen Karjalan teologisen seuran symposiumin. Toivotan meille kai- kille analyyttistä mieltä ja hyvää keskustelua teologisten teemojen parissa!